



# SEKSUEEL GEWELD TIJDENS EN IN POST-CONFLICTSITUATIES

16 DAYS OF ACTIVISM AGAINST GENDER-BASED VIOLENCE  
16 DÍAS DE ACTIVISMO CONTRA LA VIOLENCIA DE GÉNERO  
16 JOURS D'ACTIVISME CONTRE LA VIOLENCE DE GENRE  
25 NOV - 10 DEC <http://16dayscwgl.rutgers.edu>



“Dit soort van misdaad werpt een donkere schaduw over onze collectieve menselijkheid, door de volstrekte vernietiging van het individu en de indringende manier waarop iedere hoop op vrede en vooruitgang weggevaagd.”  
Verklaring van de Speciale Afgevaardigde van de Secretaris-Generaal Zainab Bangura tijdens het Open Debat over seksueel geweld in conflictsituaties op de VN Veiligheidsraad in april 2014.

De voorbije jaren is de kwestie van seksueel geweld in conflictsituaties (SGiC) steeds vaker op de agenda van regeringen, het middenveld en internationale justitieorganen verschenen. Het Romestatuut van het Internationale Strafhof uit 1998 stelt dat verkrachting in conflictsituaties een oorlogsmisdaad is, en dat andere vormen van seksueel geweld als individuele misdaden kunnen worden vervolgd.

- ✎ **De meerderheid van de daders van seksueel geweld zijn mannen, terwijl vrouwen en meisjes vaak de voornaamste slachtoffers en overlevers ervan zijn.**

Mannen en jongens worden ook het slachtoffer van seksueel geweld in conflictsituaties, maar dat is nog een groter taboeonderwerp en bijgevolg is er minder informatie voorhanden over hoeveel mannen rechtstreeks getroffen worden door SGiC. Vrouwen en meisjes worden in zulke gevallen beschouwd als 'eigendom' en 'oorlogstuig'. Geweld op vrouwen en meisjes wordt gebruikt om hen te vernederen, beschimpen, hun banden met familie en de gemeenschap te vernietigen en alle weerstand onderuit te halen. Mannen worden seksueel misbruikt om hen te vernederen en hun mannelijkheid en kracht publiekelijk in twijfel te trekken. In conflict- en crisissituaties neemt het geweld op vrouwen toe: verkrachting is een van de meest wijdverspreide vormen

## Creëer veilige plaatsen

Als jouw organisatie ervaring heeft met de begeleiding van slachtoffers van geweld, kun je opleidingen organiseren om anderen te leren wat goede begeleiding is, wat voor wettelijke en medische middelen voorhanden zijn, waarom vertrouwelijkheid en medeleven belangrijk zijn, en hoe je bewijslast en getuigenissen moet verzamelen.

## Laat van je horen

De VN-Veiligheidshraad heeft resoluties gestemd (nr. 1325, 1820, 1888, 1889, 1960 en 2106) die betrekking hebben op vrouwen, vrede en veiligheid. Iedere overheid moet dat engagement nakomen en de resoluties toepassen. Laat van je horen en pleit voor de deelname van vrouwen in kwesties aangaande vrede en veiligheid, op ieder politiek niveau. Moedig beleidsmakers aan om seksueel geweld in conflictsituaties hoog op de agenda te zetten en om lokale, nationale en internationale preventie-, beschermings- en justitiemechanismen te ondersteunen.

van seksueel geweld en wordt als oorlogswapen gebruikt; genitalie mutilatie, vrouwenbesnijdenis, seksuele slavernij door kidnapping of gedwongen 'huwelijken' en gedwongen zwangerschappen en sterilisaties worden gebruikt om vrouwen en bij uitbreiding hun gemeenschappen te onderdrukken.

Patriarchale systemen bevorderen schadelijke tradities en maatschappelijke normen voor mannen en vrouwen op basis van genderstereotypen. Dit zorgt ervoor dat bepaalde opvattingen over rechtvaardigheid en bepaalde gewelddaden aanvaardbaar of zelfs natuurlijk worden. Wanneer gendernormen worden gereduceerd tot de patriarchale dualiteiten man vs. vrouw, openbaar vs. privé en collectiviteit vs. Individualiteit, worden vrouwen vaker beschouwd als eigendom van de man, wiens vaste plaats in de keuken is en die geen politieke, sociale en economische verantwoordelijkheid moet hebben.

- ✎ **Wanneer vrouwen het huis verlaten, vallen ze buiten de traditionele gendernormen: ze worden beschuldigd van nalatigheid ten opzichte van hun gezin en van seksuele provocatie in het openbaar.**

Vooraf in conflictsituaties of tijden van politieke repressie en onrust zijn mannen en vrouwen, vooral vrouwelijke mensenrechtenactivisten, kwetsbaar voor seksueel geweld.

Seksueel geweld is een misdaad, maar wordt vaak onbestraft gelaten, zowel voor, tijdens als in post-conflictsituaties. Vooraleer seksueel geweld in conflictsituaties kan aangepakt worden, moeten overheden zowel als onafhankelijke groeperingen verantwoordelijk gehouden worden voor hun daden. De agenda 'Vrouwen, Vrede en Veiligheid' van de VN-Veilighedsraad, CEDAW en regionale en lokale actieplannen en beleidsdocumenten dienen als ondersteuning in de strijd tegen seksueel geweld.

Door het principe van 'due diligence' zijn overheden verplicht voor bescherming te zorgen en seksueel geweld te voorkomen, om daders gepast te bestraffen en slachtoffers te ondersteunen en begeleiden. Overheden zowel als onafhankelijke groeperingen kunnen ter verantwoording worden geroepen via nationale en regionale justitiemechanismen, in het Internationale Strafhof en via de principes die ingeschreven staan in CEDAW.

Historisch gezien is oorlog altijd een open kloppartij geweest waarbij burgers vaker wel dan niet slachtoffers zijn en waarbij mannen en jongens, die het merendeel van de strijdkrachten uitmaken, geloven dat ze recht hebben op alles waarover ze macht uitoefenen. Dit is een soort van

huldebetuiging aan hun mannelijkheid en wordt gebruikt als rechtvaardiging voor seksueel geweld op vrouwen, kinderen en mannen. Maar waarom? Verkrachting en andere vormen van seksueel geweld dienen als vertoon van dominantie en worden gebruikt in conflictsituaties om de 'vijand' te manipuleren en te vernietigen.

✿ We moeten niettemin erkennen dat seksueel geweld ook voorkomt in vredetijd, waarbij instellingen en structurele elementen die voorheen orde en recht overzagen, in elkaar kunnen storten en het geweld zo in hevigheid kan toenemen.

Internationale mechanismen, zoals UN SCR 1325, ondersteunen en stimuleren de deelname van vrouwen en de inclusie van de ervaringen van vrouwen in het herstellen en preventiebeleid van conflict- en post-conflictsituaties. Daarbij horen onder andere conflictpreventie, vredes- en transitieonderhandelingen, vredesmissies en gezantschappen, overgangsbeleidsorganen zoals vergaderingen, nationale kabinetten enzovoort. Daarenboven moeten de hoofdoorzaken van conflicten, die meestal economisch en sociaal van aard zijn, op een holistische manier aangepakt worden: een grotere nadruk op een pacifistische cultuur, demilitarisering, gendergelijkheid en het versterken van economische en sociale rechten voor iedereen.

## Aanbevolen literatuur

### Organisaties

- The International Campaign to Stop Rape & Gender Violence: <http://www.stoprapeinconflict.org>
- MenEngage Alliance: <http://www.menengage.org>
- White Ribbon Campaign: <http://www.whiteribbon.ca>
- Women Under Siege Project: <http://www.womenundersiegeproject.org>

### Relevante publicaties

- Nobel Women's Initiative. (2011) *War on Women: Time for Action to End Sexual Violence in Conflict*. [http://www.nobelwomensinitiative.org/wp-content/archive/stories/Conference\\_Ottawa\\_Women\\_Forging\\_a\\_New\\_Security/war-on-women-web.pdf](http://www.nobelwomensinitiative.org/wp-content/archive/stories/Conference_Ottawa_Women_Forging_a_New_Security/war-on-women-web.pdf)
- Stop Rape Now. UN Action Against Sexual Violence in Conflict: <http://www.stoprapenow.org/advocacy-resources>
- UN Women - Security Council Resolutions on Women, Peace, and Security: <http://www.unwomen.org/en/how-we-work/intergovernmental-support/major-resolutions/security-council>
- Women Peacemakers Program (2010) *Together for Transformation: Men Masculinities and Peacebuilding*: <https://www.womenpeacemakersprogram.org/assets/CMS/Resources/Reports/May-24-2010.pdf>